

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

N.S. BAŞVURUSU

(Başvuru Numarası: 2021/32172)

Karar Tarihi: 18/12/2024

R.G. Tarih ve Sayı: 21/8/2025 - 32993

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

RESEN GİZLİLİK KARARI

Başkan : Hasan Tahsin GÖKCAN
Üyeler : Recai AKYEL
Yusuf Şevki HAKYEMEZ
Selahaddin MENTEŞ
Yılmaz AKÇİL
Raportör : Sinan ARMAĞAN
Başvurucu : N.S.
Vekili : Av. Selahattin PAR

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru; sınır dışı etme kararı verilmesi nedeniyle yaşam hakkı ile kötü muamele yasağının, sınır dışı etme davasında bazı usul güvencelerine riayet edilmemesi nedeniyle adil yargılanma hakkının, geri gönderme merkezinde hukuka aykırı ve kötü koşullarda tutma nedeniyle de kötü muamele yasağı ile kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

2. Başvurucu, 1984 doğumlu bir kadındır ve İran İslam Cumhuriyeti vatandaşıdır. Başvurucunun 5/11/2020 tarihinde İstanbul Havalimanı'ndan İtalya'ya giden uçağa binmek üzere yetkililere ibraz ettiği Almanya Federal Cumhuriyeti pasaportunun kendisine ait olmadığı, fotoğraftaki benzerlikten faydalanarak seyahat etmek istediği anlaşılmıştır. Başvurucu; olayla ilgili olarak 6/11/2020 tarihinde kolluğa bir tercüman aracılığıyla şüpheli sıfatıyla verdiği ifadesinde, ülkesinde bir avukat ve hak savunucusu olan N.S.'nin ceza infaz kurumuna konulmasını protesto ettiği için 3 ay hapse atıldığını, işkence gördüğünü, buradan çıktıktan sonra 5 yıl ev hapsi verildiğini, bu olay nedeniyle yargılandığı davada 24 yıl hapis cezası verilince yasal olmayan yollardan sekiz ay önce Türkiye'ye geldiğini belirtmiş; ayrıca uçuş için kullanacağı pasaport ve seyahat belgesini nasıl edindiğini anlatmıştır. Başvurucu, ifadesi sırasında avukat talep etmemiştir.

3. Adli işlemlerin tamamlanmasının ardından başvuru, İstanbul İl Göç İdaresi Müdürlüğüne gönderilmiştir. 6/11/2020 tarihinde İstanbul Valiliği başvuru hakkında -yasa dışı giriş, başkasına ait belge ile illegal çıkışa teşebbüs, başkasına ait belge kullanma-gerekleşmesiyle 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 54. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) ve (h) bentleri (*kamu düzeni veya kamu güvenliği*

ya da kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanlar/Türkiye'ye yasal giriş veya Türkiye'den yasal çıkış hükümlerini ihlal edenler ya da bu hükümleri ihlale teşebbüs edenler) uyarınca sınır dışı etme ve idari gözetim kararları almıştır.

4. Başvurucu, sınır dışı etme kararının iptali amacıyla İstanbul 1. İdare Mahkemesinde (İdare Mahkemesi) dava açmıştır. Başvurucu, dava dilekçesinde sunduğu "*İran Adalet Bakanlığı, Dosya Giriş Makbuzu*" isimli tercüme belgede hakkında İslami ve toplumsal kutsallara ihanet ve Mesih Ali Nejat şebekesi ile iş birliği yapmak suretiyle ülke güvenliğine karşı faaliyette bulunma, rejime karşı propaganda yapma, halka ve kamuya açık yerde hicap (baş ve beden örtüsü) çıkararak yozlaşma ve ahlaki suça teşvik etme, halkı İran İslam Cumhuriyeti kurucusuna karşı kışkırtma, bunu inkâr etme ve ihanet etme suçlamalarıyla dava açıldığının görüldüğünü, davada 24 yıl hapse mahkûm edildiğini beyan etmiştir. Üç ay hapiste tutulduktan sonra ibraz ettiği bir tapuyla izne çıkarıldığını, bu sırada kendi imkânlarıyla Türkiye'ye geldiğini, amacının Türkiye üzerinden ağabeyinin yaşadığı İspanya'ya gitmek olduğunu ileri sürmüştür. Başvurucu; başörtüsü takma zorunluluğunu, İran'ın baskıcı ve antidemokratik uygulamalarını protesto etmek amacıyla çeşitli gösterilere katıldığını, bu nedenle hakkında davanın sürdüğünü, suçlamaların cezasının idam olduğunu iddia etmiştir. Başvurucu; tutulmakta olduğu geri gönderme merkezinde uluslararası koruma başvurusunda bulunduğunu, bu nedenle kendisine kimlik belgesi verildiğini belirtmiştir.

5. Başvurucu, dava dilekçesinde ayrıca İran makamlarının 18/6/2019 tarihinde evinde yaptıkları arama ve elkoyma işlemine ilişkin tutanağın bir tercümesini sunmuştur. Başvurucunun sunduğu "*Dosya Giriş Makbuzu*" isimli tercüme belgede ilgili dava dilekçesi/iddianamenin 21/7/2019 tarihinde teslim alındığı ve mahkemeye sevk edildiği belirtilmiştir.

6. Başvurucu, bireysel başvuru ekinde tutulmakta olduğu geri gönderme merkezinde tercüman aracılığıyla bir göç uzmanıyla 15/11/2020-16/11/2020 tarihlerinde yaptığı görüşmenin tutanağını (uluslararası koruma başvurusu kapsamında olduğu değerlendirilen) sunmuştur. Başvurucu; kendisine sorulan sorulara verdiği cevapların bir kısmında kadın hakları, siyasi mahkûmlar, başörtüsü, ekonomi yönetimi gibi konularda İran'da gerçekleştirilen protestolara katıldığını, 12 yılı kesinleşmiş 24 yıl hapis cezası ile yargılandığını, protestolara katıldığı bir gün evine istihbarat birimlerinin gelerek arama yaptıklarını, sonrasında biri on gün, diğeri yaklaşık üç ay süreyle iki ceza infaz kurumuna konulduğunu, ilk tutulduğu yerin ışık almayan iki metrekaare bir hücre olduğunu, ikinci ceza infaz kurumunda ojeli tırnaklarını çekmekle ve kafasına bastırılarak ailesiyle tehdit edildiğini, bazı suçlara karıştığını itiraf ettiği birtakım belgeleri zorla imzalamak zorunda kaldığını iddia etmiştir. Başvurucu; çıkarıldığı mahkemede hakkındaki suçlamalara itiraz ettiğini, bunun üzerine suçlamaların araştırılması için beş yıl süre verilerek salıverildiğini, altı ay geçmeden ilgili makamların salıverilmesine karşı çıkarak itiraz ettiğini, yeniden ceza infaz kurumuna gireceği endişesiyle 2020 yılı Mayıs ayında yasal olmayan yollardan Türkiye'ye geldiğini, daha önce sığınma başvurusunda bulunan -isimlerini bildirdiği- iki arkadaşı hakkında sınır dışı etme süreci başlatıldığı için uluslararası koruma başvurusunda bulunmayı düşünmediğini iddia etmiştir. Başvurucuya 17/11/2021 tarihinde uluslararası koruma başvurusu kimlik belgesi verilmiştir.

7. İdare Mahkemesi 18/6/2021 tarihinde davayı kesin olarak reddetmiştir. Kararın gerekçesinin ilgili kısmı şöyledir:

"...

Öte yandan davacı tarafından, ülkesine sınır dışı edilmesi halinde idam cezası alabileceği ileri sürülerek 6458 sayılı yasanın 4 ve 55. Maddeleri kapsamında sınır dışı edilemeyeceği ileri sürülmüşse de; davalı idare tarafından davacının 55.madde kapsamına girmediğinin değerlendirildiği, davacı hakkında vatandaşı olduğu ülkede bir suç nedeni ile soruşturma yapılmasının yabancının 6458 sayılı Kanunun 55. maddesi kapsamında sınır dışı edilmeyeceği anlamına gelmeyeceği, davacının idam edileceği yönündeki iddialarına ilişkin olarak hakkında kesinleşmiş bir mahkeme kararının dosyaya sunulmadığı, davacı tarafından ülkemiz nezdinde Uluslararası Koruma Başvurusunda bulunulmadığı, bu hususta dosya kapsamında somut ve inandırıcı bir delil sunulmadığı anlaşıldığından, davacının söz konusu iddiasına itibar edilmemiştir.

..."

8. Verilen karar 7/8/2021 tarihinde başvurucuya tebliğ edilmiş, başvuru 6/8/2021 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur. Bölüm, Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 73. maddesi uyarınca başvuru hakkındaki sınır dışı etme işleminin tedbiren durdurulmasına karar vermiştir.

9. Başvurucu, tutulmakta olduğu geri gönderme merkezinden idari kararlar 15/12/2020 tarihinde salıverilmiştir.

10. Komisyon, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar vermiştir.

II. DEĞERLENDİRME

11. Ödeme gücünden yoksun olduğunu belirten başvurunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir (yabancıların adli yardım talebinin değerlendirilmesinde esas alınan ölçütler için bkz. *Nadali Agheli Kohne Shari*, B. No: 2014/12633, 9/9/2015, §§ 17, 18).

A. Yaşam Hakkı ile Kötü Muamele Yasağının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

12. Başvurucu; İran'da katıldığı protestolar nedeniyle bir ceza infaz kurumunda üç ay tutulduğunu, bu eylemler nedeniyle 24 yıl hapis cezası verildiğini, yargılamanın sürdüğünü, uluslararası koruma başvurusunda bulunduğu, sonrasında mülteci statüsü verildiği dikkate alınmadan ve iddialarına ilişkin sunduğu belgeler araştırılmadan İdare Mahkemesince hatalı bir değerlendirme yapılarak açtığı iptal davasının reddedildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, tutulduğu ceza infaz kurumundan sunduğu bir tapu karşılığında üç ay süreyle izinli salıverildiğini, yurt dışına kaçtığı anlaşılsa durumunun daha da ağırlaşacağını ve ciddi isnatlarla karşı karşıya kalacağını belirtmiştir. Ayrıca uluslararası kuruluşların İran'daki insan haklarına ilişkin raporlarından bahsederek ülkesine geri gönderildiği takdirde yaşamını yitirebileceğini veya kötü muameleye uğrayacağını iddia etmiştir. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına gönderilmiştir.

13. Başvurunun yaşam hakkı ve kötü muamele yasağı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir (benzer bir inceleme için bkz. *Hooman Hosseinpour* [GK], B. No: 2021/47168, 29/9/2022, §§ 51-55).

14. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

15. Sınır dışı etme işlemi sonucunda yabancının gönderileceği ülkede kötü muamele yasağının ihlal edileceğini iddia etmesi hâlinde idari ve yargısal makamlar tarafından söz konusu ülkede gerçek bir ihlal riskinin bulunup bulunmadığı ayrıntılı şekilde araştırılmalıdır. Bu yükümlülüğün ortaya çıkabilmesi için öncelikli olarak başvuru, iddia ettiği kötü muamele riskinin ne olduğunu makul şekilde açıklamalı; (varsa) bu iddiayı destekleyen bilgi ve belgeleri sunmalı; bu iddialar da belirli bir ciddilik seviyesinde olmalıdır (*A.A. ve A.A. [GK]*, B. No: 2015/3941, 1/3/2017, §§ 62, 63). Anayasa Mahkemesinin öncelikli rolü idari ve yargısal makamlar tarafından anılan yasak kapsamındaki usul güvencelerinin sağlanıp sağlanmadığını denetlemekten ibarettir. Usul güvencelerinin sağlandığı durumlarda ise geri gönderilen ülkede gerçek bir kötü muamele riskinin olup olmadığı ayrıca değerlendirilir (*A.A. ve A.A.*, § 71).

16. Kendisine ait olmayan bir pasaportla yurt dışına çıkmaya çalıştığının fark edilmesi üzerine başvuru hakkında sınır dışı etme kararı alınmıştır. Başvuru, protesto eylemlerine katıldığı gerekçesiyle kötü muameleyle maruz kalıp hakkında ceza davası açıldığını iddia etmiştir. Başvurucunun beyanlarından sınır dışı etme kararından önce en az altı aydan beri Türkiye'de bulunduğu anlaşılmıştır.

17. Başvuru, İran'daki ceza soruşturmasıyla ilgili bazı belgeler sunmuştur. Başvuru, 24 yıl hapse mahkûm edildiği iddiasına ilişkin olarak sadece ceza soruşturması kapsamında iki belge sunmuşsa da İdare Mahkemesi, sunulan belgelerin doğruluğunu reddetmemiş; başvuru hakkında kesinleşmiş bir idam kararı olmamasını önemli görmüştür. Diğer taraftan İdare Mahkemesi başvurunun uluslararası koruma başvurusu yapmadığını belirterek bir sonuca varmışsa da dosyadaki belgelerden başvurunun tutulduğu geri gönderme merkezinde bir başvurusunun olduğu görülmüştür. Her ne kadar başvuru, sınır dışı etme kararı alınmadan önce Türkiye'de bulunduğu en az altı aylık sürede uluslararası koruma başvurusu yapmamışsa da bunun nedenine ilişkin olarak göç uzmanına bir açıklama yapmıştır. Görüşme sonunda başvurunun uluslararası koruma başvurusu, hızlandırılmış değerlendirme kapsamından çıkarılıp kendisine başvuru kimlik belgesi verildiği dikkate alındığında göç uzmanının da gecikmesine rağmen başvurunun iddialarını ciddi ve araştırmaya değer bulduğu anlaşılmıştır. Bu arada uluslararası koruma başvurusunun ne şekilde sonuçlandığı dosyaya yansımamıştır.

18. Yasal olmayan yollardan ülkesini terk ederek Türkiye'ye gelen başvuru, protesto eylemlerine katıldığı için ülkesindeki kamu makamları tarafından kötü muameleyle maruz kalacağına ilişkin iddialarını polis ifadesi dâhil istikrarlı şekilde dile getirmiştir. İdari veya yargısal makamlar başvurunun iddialarına ilişkin sunduğu belgelerin aksini kabul etmemiş hatta bunları araştırmaya değer görmüştür. İdare Mahkemesi; başvuru hakkında İran'da gerçekten bir ceza soruşturması olup olmadığını, varsa bu durumun başvuru için gerçek bir risk oluşturup oluşturmadığını, ayrıca uluslararası koruma başvurusunun ne şekilde sonuçlandığını araştırıp incelemeyen sınır dışı etme davasını reddetmiştir. Başvurucuya sınır dışı edilmeye karşı koruyan usul güvencelerinin etkili şekilde sağlanmadığı, Anayasa'nın 17. maddesinin gerektirdiği şekilde özenli bir inceleme yapılmadığı sonucuna varılmıştır.

19. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

B. Diğer İhlal İddiaları

20. Başvurucunun açtığı iptal davasında adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddiasının sınır dışı etme işlemini konu alan uyuşmazlıkları içeren yargılamaların Anayasa'nın 36. ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 6. maddesinde güvence altına alınan adil yargılama hakkının kapsamında kalmadığı için *Aıgul Mavhanova* (B. No: 2016/6293, 9/11/2017, § 28) kararı doğrultusunda *konu bakımından yetkisizlik* nedeniyle idari gözetim altında tutmanın hukukiliği ve geri gönderme merkezindeki uygun olmayan tutma koşulları nedeniyle kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddialarının ise başvuru tarihinden önce idari gözetim kararı sonlandırılan başvurucunun ihlal iddiaları hakkında tam yargı davası açması gerektiğine ilişkin yerleşik kararlar (*B.T. [GK]*, B. No: 2014/15769, 30/11/2017, §§ 45-58; *A.A.*, B. No: 2014/18827, 20/12/2017, § 37) doğrultusunda *başvuru yollarının tüketilmemesi* nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

21. Başvurucu, ihlalin tespiti ile 50.000 TL maddi ve 300.000 TL manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

22. Tespit edilen ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına ilişkin usul ve esaslar 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinde yer almaktadır. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği mahkemenin yapması gereken iş, yeniden yargılama işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan [GK]*, B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aligül Alkaya ve diğerleri (2)*, B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu (3)* [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

23. Tedbir kararı ile sınır dışı etme işleminin durdurulduğu gözetildiğinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasının yeterli giderim sağlayacağı anlaşıldığından başvurucunun manevi tazminat talebi kabul edilmemiştir. Ayrıca başvurucu, maddi zarara ilişkin olarak bilgi/belge sunmadığından maddi tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerekir.

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvurunun niteliği gereği kamuya açık belgelerde başvurucunun kimliğinin RESEN GİZLİ TUTULMASINA,

C. 1. Sınır dışı etme kararı nedeniyle yaşam hakkı ile kötü muamele yasağının ihlal edildiğine ilişkin iddiaların KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

2. Diğer ihlal iddialarının *kabul edilebilirlik kriterlerini karşılamaması* nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

D. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan yaşam hakkı ile kötü muamele yasağının İHLAL EDİLDİĞİNE,

E. Kararın bir örneğinin ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere İstanbul 1. İdare Mahkemesine (E.2020/2942, K.2021/1731) GÖNDERİLMESİNE,

F. Sınır dışı etme kararıyla ilgili yargılama sonuçlanıncaya kadar başvurunun SINIR DIŞI EDİLMEMESİNE,

G. Başvurucunun tazminat taleplerinin REDDİNE,

H. 30.000 TL vekâlet ücretinden oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

İ. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

J. Kararın bir örneğinin İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Başkanlığına ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/12/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.